

Dzieci i młodzież w internecie – korzystanie i zagrożenia z perspektywy opiekunów

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

To wiek w głównej mierze decyduje o poziomie kompetencji cyfrowych. Kompetencjami tymi powszechnie dysponują ludzie młodzi i dlatego niemal wszyscy są online. We wrześniowym sondażu¹ chcieliśmy się dowiedzieć, jak dalece zorientowani w korzystaniu z internetu przez dzieci i młodzież są ich opiekunowie – rodzice lub dziadkowie. Respondentów pytaliśmy, co wiedzą na temat obecności ich podopiecznych online i czy w jakimś stopniu starają się ją kontrolować, a ponadto jak postrzegają internet w kontekście bezpieczeństwa młodych użytkowników.

DZIECI I MŁODZIEŻ W INTERNECIE

Respondenci mający dzieci lub wnuki w wieku od 6 do 19 lat, mieszkające z nimi w jednym gospodarstwie domowym, w większości (87%) deklarują, że przynajmniej jedno z tych dzieci korzysta z zasobów sieci internetowej. Możemy zauważyć, że od ostatniego badania przeprowadzonego w roku 2015 odsetek ten nie uległ znaczącej zmianie, natomiast w stosunku do roku 2008 nastąpił wzrost o 7 punktów procentowych.

TABELA 1

Czy któreś z dzieci w gospodarstwie domowym korzysta z internetu?	Odpowiedzi respondentów według terminów badań			
	IX 2004 N=337	VI 2008 N=321	VII 2015 N=273	IX 2018 N=283
	w procentach			
Tak	58	80	86	87
Nie	34	17	12	10
Trudno powiedzieć	8	3	3	3

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (340) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 6–13 września 2018 roku na liczącej 1023 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Z deklaracji opiekunów można wnioskować, że najwięcej dzieci / młodzieży korzystających z internetu jest w grupie w wiekowej 13–15 lat (94%), niewiele mniej (91%) – w przedziale wiekowym od 16 do 19 lat, a grupie najmłodszych, od 6 do 12 lat, stanowią oni 86%, z czego wynika, że również uczniowie początkowych klas szkół podstawowych chętnie korzystają z sieci.

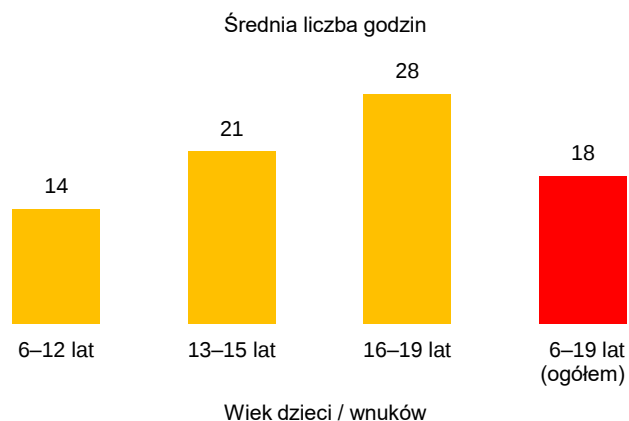
TABELA 2

Czy któreś z dzieci w gospodarstwie domowym korzysta z internetu?	Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) w wieku:		
	6–12 lat	13–15 lat	16–19 lat
	w procentach		
Tak	86	94	91
Nie	12	5	3
Trudno powiedzieć	3	1	6

Zapytaliśmy badanych, ile mniej więcej godzin tygodniowo ich dzieci lub wnuki spędzają w internecie. Jak wynika z obserwacji opiekunów, największą liczbę godzin przed monitorem spędzają osoby mające od 16 do 19 lat (przeciętnie 28 godzin), o 7 godzin mniej spędzają w sieci dzieci lub wnuki w wieku od 13 do 15 lat (21 godzin). Najmniej z internetu korzystają najmłodszy (6–12 lat) – około 14 godzin tygodniowo. Porównując te wyniki do badań sprzed trzech lat możemy zauważyć, że liczba godzin spędzonych w sieci wzrosła – wówczas wynosiła średnio 15 godzin tygodniowo, teraz – 18.

CBOS

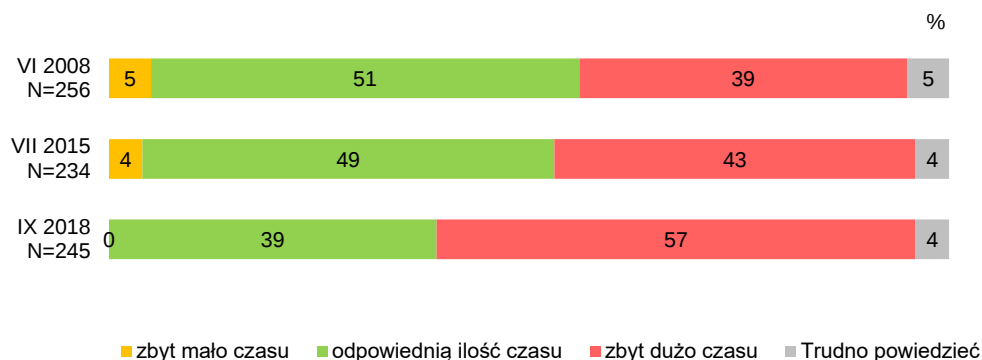
RYS. 1. Ile mniej więcej godzin tygodniowo dzieci/ wnuki spędzają w internecie?

Ponad połowa respondentów (57%) sądzi, że dzieci lub wnuki mieszkające z nimi w jednym gospodarstwie domowym spędzają zbyt dużo czasu w internecie – w ciągu ostatnich trzech lat odsetek ten zwiększył się o 14 punktów procentowych. Można zauważyć, że w ostatniej dekadzie systematycznie przybywa opiekunów, którzy deklarują, iż ich podopieczni zbyt dużo czasu spędzają online – od 2008 roku wzrost o 18 punktów procentowych.

CBOS

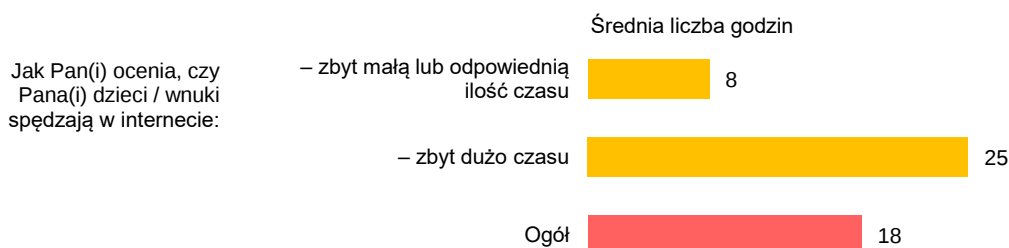
RYS. 2. Jak Pan(i) ocenia, czy Pana(i) dzieci / wnuki spędzają w internecie:

Przez „zbyt dużo czasu” rodzice lub dziadkowie dzieci korzystających z internetu rozumieją dwadzieścia pięć godzin tygodniowo lub więcej. Osiem godzin tygodniowo online lub mniej uważane jest przez opiekunów za zbyt małą lub odpowiednią ilość czasu spędzanego przez ich podopiecznych w internecie.

CBOS

RYS. 3. Ile mniej więcej godzin tygodniowo Pana(i) dzieci/wnuki spędzają w internecie?

Bez względu na wiek dzieci, ich opiekunowie zaniepokojeni są ilością czasu spędzanego przez nie w internecie, przy czym przekonanie o nadużywaniu internetu najczęściej dotyczy dzieci w wieku 13–15 lat (77% odpowiedzi). Prawie połowa badanych (46%) deklaruje, że dzieci w przedziale wiekowym 6–12 lat spędzają odpowiednią ilość czasu w internecie.

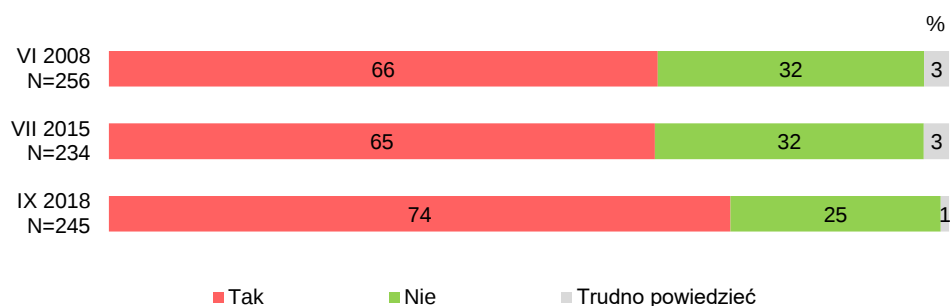
TABELA 3

Jak Pan(i) ocenia, czy Pana(i) dzieci/wnuki spędzają w internecie:	Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) w wieku:		
	6–12 lat	13–15 lat	16–19 lat
	w procentach		
– zbyt mało czasu	0	0	0
– odpowiednią ilość czasu	46	22	23
– zbyt dużo czasu	52	77	72
Trudno powiedzieć	2	1	6

Z deklaracji badanych wynika, że 74% osób opiekujących się dziećmi lub młodzieżą ogranicza im czas spędzany w internecie – jest to o 9 punktów procentowych więcej w roku 2015, co stanowi potwierdzenie wzrostu odsetka dorosłych przekonanych o nadużywaniu internetu przez ich podopiecznych.

CBOS

RYS. 4. Czy ktoś z dorosłych ogranicza czas, jaki dzieci (młodzież) z Pana(i) gospodarstwa domowego spędzają w internecie?

Najwięcej dorosłych (86%) ogranicza czas spędzany w internecie dzieciom w wieku 6–12 lat. Większość respondentów (75%), którzy są opiekunami młodzieży od 13 do 15 lat, również deklaruje ograniczanie swoim podopiecznym czasu przeznaczonego na korzystanie z sieci. Relatywnie najrzadziej dorośli limitują czas spędzany w internecie młodzieży w wieku od 16 do 19 lat (55% wskazań).

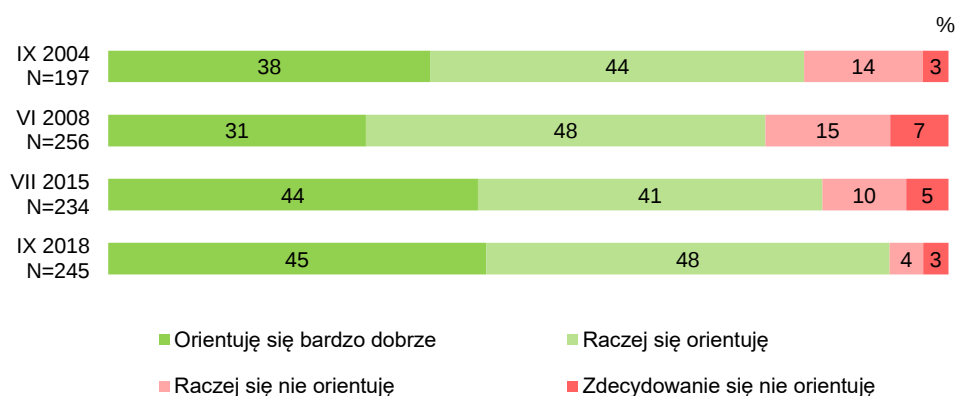
TABELA 4

Czy ktoś z dorosłych ogranicza czas, jaki dzieci (młodzież) z Pana(i) gospodarstwa domowego spędzają w internecie?	Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) w wieku:		
	6–12 lat	13–15 lat	16–19 lat
	w procentach		
Tak	86	75	55
Nie	14	25	43
Trudno powiedzieć	0	0	1

Opiekunowie sądzą, że są dobrze zorientowani w tym, do jakich celów dzieci (młodzież) wykorzystują internet (93%) – jest to o 8 punktów procentowych więcej niż 3 lata temu. Jednocześnie w znacznym stopniu zmniejszył się odsetek osób deklarujących, że nie orientują się w aktywnościach swoich podopiecznych (z 15% do 7%).

CBOS

RYS. 5. Czy i na ile orientuje się Pan(i), do jakich celów dzieci (młodzież) z Pana(i) gospodarstwa domowego wykorzystują internet?

Opiekunowie niemal powszechnie zwracają uwagę na to, jakie działania w sieci podejmują dzieci w wieku od 6 do 12 lat oraz od 13 do 15 lat (odpowiednio 95% i 96%), natomiast rodzice/dziadkowie młodzieży powyżej 15 roku życia są w tym względzie nieco mniej zorientowani – 13% z nich twierdzi, że nie interesują się, do jakich celów młodzież wykorzystuje internet.

TABELA 5

Czy i na ile orientuje się Pan(i), do jakich celów dzieci wykorzystują internet?	Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci / młodzież w wieku:		
	6–12 lat	13–15 lat	16–19 lat
	w procentach		
Orientuję się bardzo dobrze	50	33	36
Raczej się orientuję	45	63	52
Raczej się nie orientuję	3	3	6
Zdecydowanie się nie orientuję	1	1	7

Dorośli, którzy sami korzystają z internetu przynajmniej raz w tygodniu, znacznie lepiej orientują się, do jakich celów dzieci wykorzystują internet (96%), niż opiekunowie, którzy nie korzystają z sieci w ogóle albo rzadziej niż raz w tygodniu (75%).

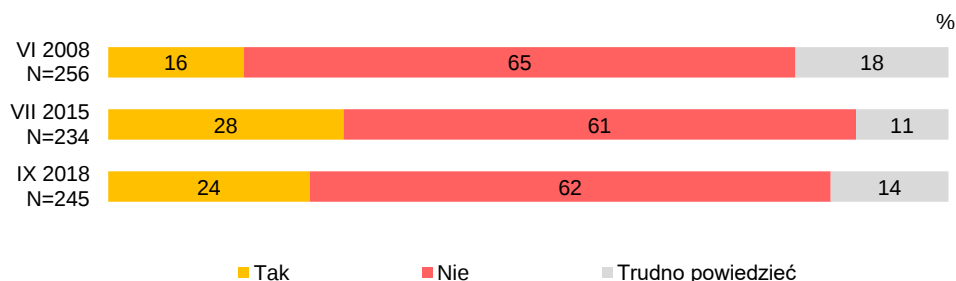
TABELA 6

Czy korzysta Pan(i) z internetu przynajmniej raz w tygodniu? Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) korzystające z internetu (N=234)	Czy i na ile orientuje się Pan(i), do jakich celów dzieci wykorzystują internet?			
	Orientuję się bardzo dobrze	Raczej się orientuję	Raczej się nie orientuję	Zdecydowanie się nie orientuję
	w procentach			
Tak	49	47	2	2
Nie	21	54	13	12
Ogół badanych	45	48	4	3

Spśród badanych rodziców lub dziadków 62% deklaruje, że dzieci (młodzież) nie zawierają przez internet nowych znajomości. W stosunku do badań sprzed trzech lat nieznacznie (o 4 punkty procentowe, do 24%) spadł odsetek osób twierdzących, że ich podopieczni zawierają za pośrednictwem sieci internetowej nowe znajomości, przybyło zaś tych, którzy nie są zorientowani w tym względzie (z 11% do 14%).

CBOS

RYS. 6. Czy dzieci (młodzież) w Pana(i) gospodarstwie domowym zawierają przez internet nowe znajomości?

Przekonanie, że dzieci/młodzież zawierają nowe znajomości w internecie, wyrażają głównie opiekunowie osób w wieku od 13 do 15 lat (40% wskazań), rzadziej – młodzieży w wieku 16–19 lat (34%), a najrzadziej – najmłodszych, mających od 6 do 12 lat (16%). Opiekunowie najstarszej młodzieży są w tej kwestii najslabiej zorientowani.

TABELA 7

Czy dzieci (młodzież) w Pana(i) gospodarstwie domowym zawierają przez internet nowe znajomości?	Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) w wieku:		
	6–12 lat	13–15 lat	16–19 lat
	w procentach		
Tak	16	40	34
Nie	73	50	40
Nie wiem	11	10	26

Ponad połowa (55%) respondentów twierdzi, iż wie dobrze, kim są osoby, z którymi ich podopieczni zawierają znajomości – to o 4 punkty procentowe mniej niż trzy lata temu. Takiej wiedzy nie posiada 46% opiekunów – wzrost o 5 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2015.

TABELA 8

Czy wie Pan(i), kim są osoby, z którymi dziecko zawiera znajomości przez internet?	VI 2008 N=41	VII 2015 N=64	IX 2018 N=60
	w procentach		
Tak, dobrze wiem, kim są wszystkie te osoby	10	26	15
Tak, ogólnie wiem, kim jest większość tych osób	38	33	40
Tak, wiem trochę o niektórych osobach	32	21	24
Nie wiem	20	20	22

Respondenci w większości (68%) twierdzą, że ich dzieci lub wnuki po poznaniu nowej osoby w sieci utrzymują z nią kontakt tylko za pośrednictwem internetu. To o 11 punktów procentowych mniej niż trzy lata temu. Od ostatniego pomiaru z 19% do 21% wzrósł odsetek dorosłych deklarujących, że doszło do spotkania ich podopiecznych z osobą poznaną w internecie, natomiast znacząco przybyło tych, którzy nie potrafili stwierdzić, czy doszło do spotkania (z 2% do 11%).

TABELA 9

Czy zdarzyło się, że dzieci spotkały się z kimś poznanym przez internet?	VI 2008 N=41	VII 2015 N=64	IX 2018 N=60
	w procentach		
Tak	17	19	21
Nie	76	79	68
Trudno powiedzieć	8	2	11

OBAWY I IDENTYFIKACJA ZAGROZEŃ

Ośmiu na dziesięciu badanych obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w internecie – jest to o 6 punktów procentowych więcej niż w roku 2015 i aż o 13 punktów więcej niż w roku 2004.

TABELA 10

Czy Pan(i) osobiście obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w internecie?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IX 2004 N=197	VI 2008 N=256	VII 2015 N=234	IX 2018 N=245
	w procentach			
Zdecydowanie tak	30	29	44	44
Raczej tak	37	29	30	36
Raczej nie	21	32	17	17
Zdecydowanie nie	10	4	6	2
Trudno powiedzieć	3	6	3	2

Niezależnie od tego, w jakim wieku są dzieci (młodzież), rodzice lub dziadkowie obawiają się zagrożeń mogących je spotkać w internecie – skala tych obaw jest podobna.

TABELA 11

Czy Pan(i) osobiście obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w internecie?	Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) w wieku:		
	6–12 lat	13–15 lat	16–19 lat
	w procentach		
Tak	80	82	78
Nie	19	18	20
Trudno powiedzieć	1	-	3

Zarówno osoby, które przynajmniej raz w tygodniu korzystają z internetu, jak i te, które nie robią tego tak często, w zdecydowanej większości wyrażają swoje obawy na temat zagrożeń mogących spotkać ich dzieci w sieci (odpowiednio 79% i 81%).

TABELA 12

Czy korzysta Pan(i) z internetu przynajmniej raz w tygodniu? Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są dzieci (młodzież) korzystające z internetu (N=234)	Czy Pan(i) osobiście obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w internecie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	79	21	0
Nie	81	11	9
Ogółem	79	19	2

Zapytaliśmy respondentów, jakich zagrożeń wynikających z obecności w sieci ich podopiecznych obawiają się najbardziej. Z danych wynika, że dorośli obawiają się przede wszystkim niebezpiecznych kontaktów i znajomości, jakie może nawiązać ich dziecko (54% wskazań, w stosunku do roku 2015 spadek o 4 punkty procentowe), w tym 30% to obawy związane z zagrożeniem o charakterze seksualnym, przede wszystkim z pedofilią. Rodzice lub dziadkowie są zaniepokojeni tym, że ich podopieczni natrafią w sieci na szkodliwe i nieodpowiednie treści (37%), w tym największe obawy wiążą z treściami pornograficznymi (20%), rzadziej zaś z przemocą, drastycznymi i brutalnymi scenami w filmach czy grach (6%). Jedna czwarta obaw opiekunów (25%) – wzrost o 7 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2015 – dotyczy zagrożeń związanych z bezpieczeństwem informacji i finansów podopiecznych, w tym z upublicznieniem prywatnych informacji, wykorzystaniem przez kogoś danych osobowych w sposób szkodliwy (4%). Rodzice lub dziadkowie są zaniepokojeni tym, że ich dzieci lub wnuki będą narażone w sieci na prześladowanie, szykowanie, krytykę lub hejt (14%) – w ciągu ostatnich 3 lat odsetek ten zwiększył się o 8 punktów. Stosunkowo niewielu badanych (8%) deklaruje obawę przed uzależnieniem od internetu i innymi problemami wynikającymi ze spędzania zbyt dużej ilości czasu online przez ich podopiecznych. Nieliczni (3%) twierdzą, że za pośrednictwem sieci ich dzieci mogą nawiązać kontakt z sektami i innymi niebezpiecznymi grupami. W porównaniu z badaniem sprzed trzech lat znacznie zmalał odsetek obaw, że za pośrednictwem internetu dzieci mogą uzyskać dostęp do narkotyków, dopalaczy czy alkoholu (6% w 2015 roku i 2% obecnie).

TABELA 13

Jakich zagrożeń się Pan(i) obawia?	Odpowiedzi:	
	respondentów wyrażających obawy (N=194)	ogółu respondentów mających w gospodarstwie domowym dzieci korzystające z internetu (N=245)
	w procentach	
Niebezpieczne kontakty i znajomości, w tym:	54	43
– pedofile, zboczeńcy	30	24
Szkodliwe, nieodpowiednie treści, w tym:	37	30
– pornografia	20	16
– przemoc; drastyczne, brutalne sceny; agresja w filmach i grach; wulgarne słownictwo	6	5
Zagrożenia dotyczące bezpieczeństwa informacji i finansów, np. kradzieże, oszustwa, wyłudzenia, w tym:	25	20
– upublicznienie prywatnych informacji, wykorzystanie przez kogoś danych osobowych w sposób szkodliwy	4	3
Prześladowanie, szykanowanie, krytyka, hejt	14	11
Uzależnienie od internetu i inne problemy wynikające ze spędzania online zbyt dużej ilości czasu	8	6
Kontakt z sektami i innymi niebezpiecznymi grupami	3	2
Narkotyki, dopalacze, alkohol – dostępność, zachęta do próbowania	2	2
Nieprawdziwe informacje	<0,5	<0,5
Wypowiedzi niejasne lub ogólnikowe	2	1
Trudno powiedzieć	3	3

Wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ ankietowani mogli podać więcej niż jedną odpowiedź

TABELA 14

Jakich zagrożeń się Pan(i) obawia?	Odpowiedzi respondentów wyrażających obawy	
	2015 N=173	2018 N=194
	w procentach	
Niebezpieczne kontakty i znajomości, w tym:	58	54
– pedofile, zboczeńcy	30	30
Szkodliwe, nieodpowiednie treści, w tym:	33	37
– pornografia	17	20
– przemoc; drastyczne, brutalne sceny; agresja w filmach i grach; wulgarne słownictwo	5	6
Zagrożenia dotyczące bezpieczeństwa informacji i finansów, np. kradzieże, oszustwa, wyłudzenia, w tym:	18	25
– upublicznienie prywatnych informacji, wykorzystanie przez kogoś danych osobowych w sposób szkodliwy	7	4
Prześladowanie, szykanowanie, krytyka, hejt	6	14
Uzależnienie od internetu i inne problemy wynikające ze spędzania online zbyt dużej ilości czasu	6	8
Kontakt z sektami i innymi niebezpiecznymi grupami	2	3
Narkotyki, dopalacze, alkohol – dostępność, zachęta do próbowania	6	2
Nieprawdziwe informacje	1	<0,5
Wypowiedzi niejasne lub ogólnikowe	2	2
Trudno powiedzieć	3	3
Odmowa odpowiedzi	1	0

Wyniki nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli podać więcej niż jedną odpowiedź

Z deklaracji ogromniej liczby opiekunów wynika, że osoby młode chętnie korzystają z internetu. Ponad połowa respondentów wyrażających swoje obawy związane z zagrożeniami wynikającymi z obecności ich podopiecznych w sieci obawia się niebezpiecznych kontaktów i znajomości, jakie młodzi ludzie mogą nawiązać w internecie, zwłaszcza w kontekście nadużyć seksualnych i pedofilii. Warto zauważyć, że przybyło opiekunów, którzy obawiają się zagrożeń dotyczących bezpieczeństwa informacji i finansów (kradzieże, oszustwa czy wyłudzenia) swoich dzieci. Dorośli znacznie częściej zaczęli ograniczać czas, jaki ich podopieczni spędzają w sieci, co może być spowodowane większą liczbą godzin spędzanych przez dzieci i młodzież na korzystaniu z internetu w porównaniu z latami ubiegłymi. Wzrosła również liczba osób, które uważają, że są dobrze zorientowane w tym, do jakich celów dzieci z ich gospodarstwa domowego wykorzystują internet. Niepokój może budzić znaczny wzrost odsetka respondentów deklarujących, że nie wiedzą, kim są osoby, z którymi ich podopieczni zwierają znajomości w sieci.

Opracowała

Katarzyna Siekiera